

ו. בכלל צדקה לעניים, הכנסת חתן וכלה שמטה ידם ואינם יכולים להשיא עצמם יד), וכן הכנסת אורחים עניים ועזרת חולים עניים טו), או הוצאות קבורה למתים עניים טז).

יתחלק לבני תורה עניים. ועי' סוף פרק ב מדברי המנחת יצחק. (יד) אהבת חסד שם סעיף ב (ועי' להלן), ופשוט הוא וכמו שנתבאר בפרק ג סעיף א. ופשוט שגם בזה קרוביו קודמים, אלא שלא מצאתי הכרעה בענין אב המשיא את בנו, אם הוא בכלל צדקה לעניים, שלכאורה הבן שאין לו משלו להוצאות הנישואין פשוט שהוא בגדר עני לענין זה, וא"כ כ"ש הוא מנותן לבניו הגדולים שאינו חייב במזונותם, שכבר נתבאר שהוא בכלל צדקה לעניים, אלא שמכיון שמצינו שמדינא חייב להשיאו אשה, אפשר שהוא חוב עליו שאינו יכול לפטור עצמו ממעות מעשר. ומדברי הגמרא בקידושין (דף ל ע"ב) ובכתובות (דף נב ע"ב) משמע שהמצוה להשיאו אינו בהוצאות ממון, כי אם לדאוג ולחזור להשיאו אשה. ועי' שו"ת מהרי"ל דיסקין ח"א סי' כה, ועי' בשו"ת מהר"ם אלשקר סימן עב דמשמע שלהשיא בתו אינו אלא מצוה המוטלת על האב, ומ"מ גם לפי"ז אם המצוה מוטלת עליו, הרי הוא בכלל מי שאין ידו משגת ופטור מן המעשר. ועי' שו"ת חת"ס (יו"ד סי' רלא) דמשמע ג"כ שאינה אלא מצוה, שפתח בתחלת השאלה אם מותר ליתן ממעות מעשר לצורך מצוה שלא לעניים, ואם נאמר שזה בגדר צדקה לעניים, כל השקלא וטריא מיותר לכאורה, ובכלל צ"ע בדבריו שם שפתח בענין מצוה וסיים בענין צדקה לעניים, עיי"ש. אמנם עכ"פ נראה שבזמננו שהוצאות הנישואין מרובות, ואם אין יד החתן והאב משגת, שלגבי אחרים בודאי שממצות צדקה לעניים הוא, ואפשר שגם לגבי האב עצמו (שוב ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' לב שכתב בפשיטות שהוצאות נישואי בנו הוי בכלל צדקה לעניים עי' פרק ג סעיף י), ומהיות טוב יתנה בתחלת הנהגתו במצות מעשר על דעת כן, וגם יתנה בעת כתיבת התנאים שהתחייבות היא על חשבון מעות מעשר, וכמו שנתבאר לעיל. ועדיין יש לדון באב שיש לו בן שעדיין לא הגיע לפרקו ורוצה לאסוף מעות מעשר שלו ולהשאירו בידו כדי שבבא הזמן יהי בידו סכום ניכר להוצאות הנישואין, אם יכול לעשות כן. ובפרק ח העתקתי מדברי הרא"ש שמותר להפריש מעות צדקה כדי ליתן לעני שיראה בעיניו וכ"ש לעני פלוני, עיי"ש. ואף מדברי השל"ה והא"ר שהבאתי בפרק הקודם משמע שאינו חייב לחלק מעות המעשר מיד, וא"כ לכאורה בנדון דידן יכול לעשות כן (ושמעתי מאחד מגדולי הדור שעבר שהורה לעשות כן למעשה), ובאופן זה יכול להשקיע מעות המעשר באופן שישאו רווחים וגם הריוח יתן לחשבון הצדקה. ועוד נראה להביא ראיה להתיר, ממה שכתב באהבת חסד דיני הלואה פרק ה בנתיב החסד סק"ח ופרק ו סקי"ח, שצריך להמתין לתת לקרובו עני אע"פ שעדיין לא בא, ושאינו קרוב כבר בא (עי' פרק ג סעיף יז). ואע"פ שיש לדחות, דשאני התם שיודע שהקרוב כבר בגדר עני אלא שאינו לפניו, וכמ"ש בפרק ה שם, שהחיוב כבר מוטל עליו, אע"פ שאינו לפניו, אבל בנדון דידן שהבן עדיין לא הגיע לפרקו, אפשר שאינו בגדר עני לדחות את העני שכבר בא לפניו, מ"מ נראה שכיון שהבן בודאי יצטרך לכך, יש לצדד שיכול להקדימו. ועוד נראה שבזמננו שהעניים או שלוחיהם מחזרים על הפתחים, ואין עליו חיוב לתת די מחסורם, כמ"ש בפרק ג, ובבנו הוא בגדר לתת לו די מחסורו, יש להקדימו. ובספר מעשר כספים פרק יא ענף ב סעיף ל כתב בשם שו"ת אגרות משה יו"ד סימן קמה בנדון כזה לגבי אחים שיכולים להפריש מעשר שלהם עבור אחיהם שרוצה ללמוד לאחר נישואיו כשיגיע